

Economie Integraal vwo 2e druk

Samenvatting hoofdstuk 15 Conjunctuur

15.1 *Conjuncturele verschijnselen*

Op welke manier kan de conjunctuurbeweging 'in kaart worden gebracht'?

De conjunctuurbeweging is de schommeling in de groei van het reëel bruto binnenlands product. Een manier om de conjunctuur 'in kaart te brengen' is door middel van de output gap ($Y - Y^*$). De conjunctuur is dan de afwisseling van positieve (overbesteding) en negatieve (onderbesteding) output gaps. Andere variabelen, zoals de werkloosheid en de inflatie, hangen in de regel samen met de conjuncturele situatie.

Het zijn de bestedingen die de conjunctuurbeweging bepalen.

- De gezinsconsumptie is afhankelijk van het besteedbaar inkomen en daarnaast van de verwachtingen, zoals die in het consumentenvertrouwen tot uiting komen.
- De investeringen door ondernemingen worden bepaald door zaken als het verwacht rendement, de verwachte economische groei en de bezettingsgraad van de kapitaalgoederenvoorraad. Verwachtingen van ondernemers vinden we terug in het producentenvertrouwen.
- De overheidsbestedingen worden bepaald door middel van politieke besluitvorming.
- De netto-export, het saldo van export en import, wordt bepaald door zaken als de prijs en kwaliteit van de producten, de economische situatie van het land in kwestie en bij de handelspartners en de hoogte van de wisselkoers.

15.2 *Het keynesiaanse model*

Hoe verklaarde de Britse econoom John Maynard Keynes veranderingen in het bbp?

In het keynesiaanse model staat de effectieve vraag centraal: de vraag die leidt tot productie door ondernemingen. Uitgaande van een gesloten economie kan de effectieve vraag (EV) als volgt worden bepaald: $EV = C + I + O$.

De consumptieve vraag is via de marginale consumptiequote c afhankelijk van het besteedbaar inkomen ($Y - B$). Daarnaast is er een autonoom deel: C_0 . De belastingen zijn via de belastingquote b afhankelijk van het inkomen Y . De investeringen en de overheidsbestedingen worden autonoom verondersteld, d.w.z. ze zijn onafhankelijk van andere variabelen in het model.

Het model ziet er dan in algemene vorm als volgt uit:

$$\begin{array}{lll} EV = C + I + O & C = c(Y - B) + C_0 & B = bY \\ I = I_0 & O = O_0 & \end{array}$$

Keynesiaans evenwicht ontstaat als $EV = Y$. Het model is dan oplosbaar.

Belangrijk in het keynesiaanse model is de multiplier of inkomensvermenigvuldiger: een toename in één van de autonome variabelen leidt tot een grotere toename van het evenwichtsinkomen.

15.3 *Het IS-MB-GA-model*

Hoe verklaart een moderne theorie het niveau van productie en inflatie?

Door de consumptie en de investeringen (negatief) van de rente te laten afhangen komt de IS -curve of IS -vergelijking tot stand. De IS -curve is een nadere uitwerking van het keynesiaanse model. De MB (= monetair beleid)-curve brengt het rentebeleid van de centrale bank tot uitdrukking. Daarbij kan worden gebruik gemaakt van de zogenaamde Taylor-regel, die de rente o.a. laat afhangen van de inflatie. IS en MB bepalen samen het niveau van economische activiteit (Y).

De inflatie kan worden bepaald via de GA -curve. Deze is een relatie tussen het geaggregeerde aanbod (GA) en het inflatieniveau. De GA -curve verloopt stijgend. Toenemende inflatie betekent dat ook de inflatieverwachtingen toenemen. Daardoor zullen de omzetten van ondernemingen

stijgen en, omdat een aantal kosten op korte termijn vastligt, zullen de winsten en daarmee het aanbod toenemen. Het inflatieniveau wordt afhankelijk gedacht van het inflatieniveau van het jaar ervoor (naïeve inflatieverwachtingen) en van de output gap: $\pi = \pi^e + k(Y - Y^*)$.

Toe- of afnemende bestedingen kunnen op langere termijn leiden tot verschuivingen. De *GA*-curve kan verschuiven omdat inflatieveranderingen leiden tot veranderde inflatieverwachtingen. Daarnaast kan de centrale bank de rente aanpassen, waardoor de *MB*-curve verschuift.

15.4 *Conjunctuurbeleid*

Welke instrumenten heeft de overheid om de conjunctuurbeweging te beïnvloeden?

Het verminderen van conjunctuurschommelingen – vooral het bestrijden van een laagconjunctuur – kan met doelgerichte overheidsmaatregelen. Deze maatregelen kunnen als neveneffect invloeden- dan wel uitverdieneffecten met zich meebrengen.

Er er is ook een aantal 'ingebouwde' of automatische stabilisatoren:

- *De sociale zekerheid*. Hiermee wordt een bodem in het besteedbaar secundair inkomen gelegd.
- *Het minimumloon*. Een werknemer – in een voltijdsbaan – beschikt dan altijd over een 'bepaalde' koopkracht.
- *Progressieve belastingen*. Grote inkomensstijgingen worden extra afgeremd.

Theoretisch zou de overheid met een anticyclische begrotingspolitiek de conjunctuurbeweging kunnen matigen. De openheid van westerse economieën en de traagheid van het democratische proces maken dat een dergelijke politiek zelden het gewenste resultaat oplevert.